

Utredare Caroline Höstgren Hantverksakademin i Sverige AB
Kopia Anmälaren Ledningsgruppen Vasagatan 46
111 20 Stockholm

Beslut efter tillsyn på förekommen anledning av yrkeshögskoleutbildningen Lärlingsutbildning inom traditionellt hantverk

Beslut

Myndigheten för yrkeshögskolan har i tillsynen av utbildningen Lärlingsutbildning inom traditionellt hantverk identifierat brister och riktar kritik mot utbildningsanordnaren på följande område:

Avgifter

Utbildningen har inte varit avgiftsfri för anmälaren.

Utbildningsanordnaren ska senast den 11 december 2020 redovisa hur man åtgärdat eller avser åtgärda bristen. Redogörelsen skickas till registrator@myh.se. Skriv "Uppföljning MYH 2020/3592" i e-postmeddelandets ämnesrad.

Myndigheten bedömer att utbildningsanordnaren lever upp till de krav som författningarna ställer på Lärande i arbete (LIA) och Värdegrund. Ärendet avslutas utan åtgärd i dessa delar.

Ärendet

Myndigheten för yrkeshögskolan har genomfört en tillsyn efter anmälan om brister i utbildningen Lärlingsutbildning inom traditionellt hantverk med Hantverksakademin i Sverige AB som ansvarig utbildningsanordnare. Anmälan mottogs den 21 juli 2020 och gäller brister i Lärande i arbete, Värdegrund och Avgifter.

Utbildningsanordnaren har mellan den 28 augusti och 18 september 2020 lämnat uppgifter till myndigheten. Anmälaren har fått möjlighet att lämna synpunkter på uppgifterna.

Skäl för beslutet

Avgifter

Enligt 9 § lagen (2009:128) om yrkeshögskolan (YHL) ska utbildning inom yrkeshögskolan, för vilken utbildningsanordnaren får statsbidrag eller särskilda medel enligt 8 §, ska vara avgiftsfri för de studerande. Enstaka inslag som de studerande får betala ett obetydligt belopp för får dock förekomma.

Utbildningsanordnaren får vad gäller sådan utbildning bestämma att böcker och andra lärverktyg, som varje studerande har för eget bruk och får behålla som sin egendom, ska anskaffas av de studerande själva eller erbjudas mot avgifter som högst motsvarar utbildningsanordnarens anskaffningskostnader. Lärverktyg som används i utbildningen ska i övrigt tillhandahållas utan kostnad för de studerande.

Anmälan uppger i sin anmälan att hen blivit tvingad att köpa verktyg och material för tillverkning under LIA-kursen för flera tusentals kronor på två av sina lärlingsplatser.

Utbildningsanordnaren har tagit del av anmälan och hänvisar till 9 § YHL där det står att utbildningsanordnaren får vad gäller sådan utbildning bestämma att lärverktyg som varje studerande har för eget bruk och får behålla som sin egendom, ska anskaffas av de studerande själva eller erbjudas mot avgifter som högst motsvarar utbildningsanordnarens anskaffningskostnader. Hantverksakademin har gjort bedömningen att de kostnader som anmälan hänvisar till rör lärverktyg för eget bruk och som hen får behålla som sin egendom. Vidare anför utbildningsanordnaren att de har informerat de studerande om att de eventuellt får bekosta verktyg och material själv enligt den studerandeinformation som de studerande tar del i början på utbildningen. I studerandeinformationen står:

"Privata verktyg, arbetskläder och skyddsutrustning får du oftast stå för själv. Kolla alltid med handledaren om inköpsvägar. Det kan finnas rabatter som du kan ta del av. Kurslitteratur står du för själv."

I anmälan om brister i utbildningen finns ett dokument bifogat, upprättat 2020-04-14 och underskrivet av rektorn på Hantverksakademin i Sverige AB, som har titeln Intygande - Gällande tillgång till verktyg på lärlingsplatsen. I dokumentet står det att lärlingsplatsen ska tillhandahålla de lokaler, verktyg och arbetsmaterial som den studerande behöver under sin lärlingsperiod. För alla företag är det dock inte möjligt på grund av att arbetsplatsen kan vara liten och ha begränsad tillgång till verktyg, eller att vissa verktyg är känsliga och måste vara personliga. Den studerande måste i sådana fall investera i egna verktyg, och i viss mån även förbrukningsmaterial.

Myndighetens syn är att det alltid ska finnas en avgiftsfri väg för de studerande. Detta innebär att alla studerande inom yrkeshögskolan ska kunna genomföra utbildningen och uppnå samtliga mål i utbildningen utan att belastas med kostnader utöver kurslitteratur och skrivmaterial som behövs i utbildningen. Om det krävs lärverktyg eller material i utbildningen ska detta lånas ut av utbildningsanordnaren om inte den studerande vill eller har möjlighet att köpa egna.

Myndigheten konstaterar utifrån de uppgifter som framkommit i utredningen att anmälan fått bekosta lärverktyg och material själv. Utbildningsanordnaren har därtill informerat de studerande om att de kan få bekosta egna verktyg samt i vissa fall förbrukningsmaterial på sina lärlingsplatser. Myndigheten bedömer att detta inte är i enlighet med författningarnas krav att utbildning inom yrkeshögskolan ska vara avgiftsfri för de studerande.

Lärande i arbete (LIA)

Enligt 3 kap. 3 § förordningen (2009:130) om yrkeshögskolan (YHF) får det för behörighet att antas till en utbildning utöver vad som anges i 1 och 2 §§ ställas krav på särskilda förkunskaper. Sådana krav ska vara nödvändiga för att den studerande ska kunna tillgodogöra sig utbildningen.

Enligt 2 kap. 7 § YHF ska det för varje utbildning finnas en utbildningsplan. Av planen ska det enligt punkten 7, de krav på särskilda förkunskaper som ställs upp enligt 3 kap. 3 § framgå.

Enligt utbildningsplanen finns krav på särskilda förkunskaper för att bli antagen till utbildningen. Ett av kraven är att den sökande har en ordnad lärlingsplats inom ett smalt

yrkesområde. Kravet på att det ska finnas en ordnad lärlingsplats motiveras av utbildningens speciella inriktning eller det yrkesområde som utbildningen förbereder för då lärlingsplatsen är av avgörande betydelse för en lärlingsutbildnings speciella inriktning.

Lärlingsutbildning inom traditionellt hantverk består av 80% LIA-kurser, dvs fyra dagar i veckan under hela utbildningstiden. Den praktiska utbildningen i hantverksyrket sker under LIA-kurserna på lärlingsplatsen. För att LIA-kurserna ska fungera på ett bra sätt är det av yttersta vikt att relationen mellan den studerande och handledaren på lärlingsplatsen fungerar väl.

Utbildningsanordnaren har förslag på lärlingsplatser som uppfyller utbildningsanordnarens kvalitetskrav och där de har ett välfungerande samarbete. Enligt utbildningsplanen ska den studerande arbeta utifrån en egen yrkesplan på LIA-kurserna. Planen innehåller beskrivningar av de arbetstekniker, verktyg och material som utbildningen specialiserar till och som den studerande ska kunna behärska efter fullföljd utbildningen. De uppföljningssamtal som ska ske under utbildningen grundar sig i yrkesplanen. LIA-kursernas genomförande kontrolleras regelbundet av anordnaren, minst två gånger per termin, i och med att anordnarens representant har trepartssamtal med den studerande och handledaren.

Enligt den anmälan om brister i utbildningen som skickats in av den studerande har en rad problem inträffat på de lärlingsplatser där hen har varit under sitt första läsår under utbildningen. Anmälaren menar att anordnaren inte kontaktat och säkerställt hur det har fungerat för hen på de olika lärlingsplatserna. Anmälaren påstår att ingen från utbildningsanordnaren kontaktade hen efter att anmälaren och handledaren på den andra lärlingsplatsen hamnade i konflikt med varandra.

Anmälaren redogör för följande händelseförlopp: Den första lärlingsplatsen anmälaren var på fick avslutas för att verkstaden skulle flytta och därmed inte hade en bänk för anmälaren att arbeta vid. På anmälares andra lärlingsplats frågade anmälaren handledaren om de kunde ha en avstämning inför ett påannonserat besök från utbildningsanordnaren. Handledaren och anmälaren hade olika uppfattning om hur mycket förberedelse som behövdes inför besöket från utbildningsanordnaren och det resulterade i en konflikt mellan dem. Handledaren avbröt samarbetet och anmälaren fick information om att hen inte var välkommen tillbaka till lärlingsplatsen.

Anmälaren började på en tredje lärlingsplats men handledaren kunde efter några dagar inte längre vara tillgänglig för handledning. Anmälaren menar också att platsen inte var lämplig som lärlingsplats. Samtidigt drabbades anmälaren av personliga svårigheter och kunde inte närvara på utbildningen under en period. När anmälaren kunde återuppta sina studier hittade hen en fjärde lärlingsplats. Anmälaren skickade in uppgifter om lärlingsplatsen och en ansökan om att förlänga undervisningen över sommaren för att komma i fatt missad undervisningstid. Företaget drog tillbaka sitt erbjudande till anmälaren om att hen kunde ha sin lärlingsplats där. Anmälaren hittade en femte lärlingsplats hos en guldsmed som var villig att ge anmälaren en chans och erbjöd en plats men efter besök från rektorn på Hantverksakademien ändrade lärlingsplatsen sitt ursprungliga erbjudande och sa att platsen skulle vara på prov i två veckor. Detta berodde, enligt anmälaren, på att anordnaren spridit falska rykten om henne som problematisk.

Anordnaren har skickat in handledaravtal för fyra av de lärlingsplatser som anmälaren har haft. Anordnaren bestrider anmälares påståenden om att anordnaren inte kontaktat anmälaren. Anordnaren har deltagit i en trepartskonversation mellan anmälaren och handledaren på den andra lärlingsplatsen när deras konflikt intensifierades och har på det viset varit insatta i händelseförloppet. Anordnaren som fanns med i trepartskonversationen meddelade de båda andra parterna att de skulle bli kontaktade för att försöka lösa konflikten på bästa sätt, vilket finns skriftligt i det underlaget som anordnaren har visat myndigheten. Anordnaren har skickat in e-postkonversationer där

de uppmanar anmälaren att kontakta dem för att de misstänker att hen fått för lite adekvata uppgifter på lärlingsplatsen.

Utifrån en sammanvägd bedömning kan myndigheten konstatera att utbildningsanordnaren inte har brutit mot sina rutiner kring kvalitetssäkring av lärlingsplatserna. Anordnaren har besökt eller bokat möte för att genomföra uppföljningssamtal på de två lärlingsplatserna där anmälaren har varit tillräckligt länge för att anordnaren skulle kunna göra uppföljning. Myndigheten bedömer utifrån de uppgifter som inkommit att anordnaren uppfyller författningarnas krav.

Värdegrund

Enligt 3 § YHL ska verksamheten inom yrkeshögskolan utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Var och en som verkar inom yrkeshögskolan ska främja aktning för varje människas egenvärde samt respekt för de mänskliga rättigheterna och vår gemensamma miljö. Särskilt ska den som verkar inom yrkeshögskolan främja jämställdhet mellan könen och aktivt motverka alla former av kränkande behandling.

Anmälaren menar att hen blivit utsatt för förtal och trakasserier av utbildningsanordnaren. Anmälaren anser att anordnaren motarbetade och försvårade för anmälaren att klara utbildningen och att detta agerande från anordnaren har påverkat anmälares anseende och rykte i branschen. Anmälaren redogör i sin anmälan för flera situationer där hen har upplevt att utbildningsanordnaren har spridit felaktiga rykten om hen och försämrat möjligheten för hen att kunna påbörja lärlingsplats hos tilltänkta guldmeder. Anmälaren upplever detta som avsiktlig förstörelse från utbildningsanordnarens sida då felaktiga rykten påverkar möjligheterna att fullfölja utbildningen.

Utbildningsanordnaren bestrider anmälares påståenden om att de spridit rykten om anmälares och att de har försvårat för hen att fullfölja utbildningen. Anordnaren beskriver att de, enligt sina rutiner, alltid tar kontakt med en ny lärlingsplats för att ge lärlingsplatsen förutsättningar för att handledningen ska kunna ske på ett högkvalitativt sätt. Anordnaren menar att en sådan kontakt är framför allt viktig om en studerande har haft svårigheter att klara studierna, har haft problem av något slag på en tidigare lärlingsplats eller av annan anledning visar sig ha behov av särskilt stöd. Detta görs för att lärlingsplatsen ska kunna bedöma tidsåtgången och måttet av stöd som behövs för att vara tillräckligt för den studerande. Utbildningsanordnaren har delat information som anordnaren har skickat till den eventuella lärlingsplatsen som skulle blivit plats nummer fyra om anordnaren hade godkänt lärlingsplatsen. Lärlingsplatsen drog tillbaka sitt erbjudande innan anordnaren hann godkänna platsen.

Myndigheten konstaterar att anmälares och anordnaren har olika uppfattningar om förtal och trakasserier har ägt rum. Utifrån inkommet underlag finns det inget som styrker anmälares påståenden om att utbildningsanordnaren har förtalat eller trakasserat hen. Myndigheten bedömer att utbildningsanordnaren uppfyller författningarnas krav.

På Myndigheten för yrkeshögskolans vägnar

Rafal Tomaszewski
Enhetschef

Detta beslut kan enligt 8 kap 1 § förordningen (2009:130) om yrkeshögskolan inte överklagas.